

WORLD PREMIER RECORDING

"DANS LE STYLE HONGROIS"

*Forgotten Hungarian Piano Music
from the 19th Century*

Balázs Kecskés

**“Dans le style hongrois”
„Magyar stílusban”**

A 19. század elfelejtett magyar zongoramuzsikája

Lemezünk mottóját az egyik darab címéből kölcsönöztük, de valójában ráillik valamennyi itt bemutatásra kerülő műre. A „magyar stílus” ugyanis nem más, mint az a jellegzetesség, amely a verbunkos tánczene ismérveként mintegy 150 éven keresztül rányomta bélyegét nemzeti zenénk egészére, a legkülönbözőbb műfajokban. Egyes jegyeivel 1730 táján keletkezett kéziratokban találkozunk először, a kor házimuzsikálásra alkalmas billentyűs hangszerlein vagy akár egy szál hegedűn is játszható rövid dal-lamokban. Ez utóbbi tekinthető a verbunkos eredeti megjelenési formájának, hiszen a katonatoborzás (verbuválás), melyet a Habsburg Birodalomban 1715-ben vezettek be, elképzelhetetlen volt katonatánc nélkül, s ennek zenéjét leggyakrabban muzsikus cigányok szolgáltatták. Mire az ország heterogén nemzetiségű társadalma odáig jutott, hogy a verbunkos tánc és a hozzá kapcsolódó zene – a német, francia, angol, lengyel stb. táncokhoz hasonlóan – az általános művelődés része lett, s az 1780-as évektől kezdve zongoradarabok formájában kinyomtatásra is érdemesítették, elérkezett a stilizáltságnak arra a fokára, amikor már nem csupán mint „talpalávaló” funkcionált, hanem mindinkább átvette a szórakozás, szórakoztatás szerepét, elsősorban a fő- és köznemesség, valamint a polgárság körében. A hazánkban letelepedett, vagy udvari zenekarokhoz szerződött osztrák, német, cseh, morva muzsikusok, továbbá a kor zenei műveltségén nevelkedett magyar műkedvelők kompozíciói révén a bécsi klasszika eszköztárából egyes stíluselemek átkerültek a verbunkos zenébe. Ugyanakkor közismerten Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Brahms és más külföldi zeneszerzők is éltek az egzotikusnak tetsző, „magyaros” ritmusokkal, dallamformálással.

A verbunkos nóták széleskörű elterjedése leginkább a kinyomtatott zongoraletéteknek volt köszönhető. A verbunkos jellegű zongoradarabok alaptípusa a stilizált tánc volt (Magyar Nóta, Eredeti Magyar, Nemzeti Tánc stb.). A fő tétel rendszerint méltóságteljes Lassú Magyar – Trióval vagy anélkül –, amelyet gyakran gyors tánc követ; hozzájuk esetleg Figura vagy Cifra csatlakozik, záró Codával. Lassú és Friss egymásutánja jellemzi a 19. század harmincas éveinek közepétől kezdve nyomtatásban megjelent Csárdásokat is.

A stílus azonban nem rekedt meg a szórakoztató zene szintjén: pódiumra szánt, briliáns játéktechnikát igénylő „hangversenydarabok”, fantáziák, rapszodiák születtek eredeti zenei gondolatokkal, vagy ismert témák átírataival. Gondoljunk csak Erkel Ferenc, Mosonyi Mihály korábban már publikált, majd nemrégiben fölfedezett darabjaira, és mindenekelőtt Liszt Ferenc remek magyar rapszodiáira. A műfaj történetében oly fontos szerepet játszó kisebb mestereknek azonban nemcsak számos műve, de még a neve is feledésbe merült. A közülük legkiemelkedőbbek néhány jellemző „magyaros” kompozíciójának felidézését tekintettük válogatásunk egyik fő szempontjának.

A lemezen szereplő három reformkori szerző a korabeli divatot követve foglalta három táncjátékot tartalmazó sorozatokba – az előkelő francia „Trois Hongroises” cím alatt – magyaros zongoradarabjait, amelyek jeles pesti, bécsi és más német kiadóknál jelentek meg.

Winkhler Károly Angyal (Karl Angelus Winkhler, Baldern, 1786 – Pest, 1845) bajor nemesi családból született. Máig homály fedi, miért és milyen körülmények között költözött fiatalon Magyarországra. Korának legjelesebb hazai zenetanárai közt tartották számon. Mint József nádor udvari zongoraművésze, Hermina főhercegnőt is tanította. Nyilvános fellépéseiről a korabeli sajtó keveset árul el. Zongoraműveinek száma – a zongorás kamaraművekkel együtt – mintegy nyolcvanra tehető. Egyéb kompozíciói közül megemlítjük dalait, valamint az első magyar királyról szóló Stephan und Pannonia című kantátáját, amelyet az 1838-as nagy pesti árvíz károsultjainak javára is előadtak. Zeneszerzői rangját mutatja, hogy a nevezetes Diabelli-változatok komponistái között az ő nevét is ott találjuk. Tagja volt a Himnusz-pályázat bírálóbizottságának. Zongoradarabjai közül a *Trois Hongroises* (op. 16) és a *Deux Romances* (Két románc, op. 18) áttört hangszerkezelésről és kifejezésbeli érzékenységről tanúskodnak; utóbbinál összetett klasszikus formatípusokkal találkozunk. Mindkettő 1822-ben jelent meg a bécsi Pietro Mechettinél.

Hunyady János Keresztély (Bártfa, 1807/8 – Pest, 1865) orvosi hivatása mellett magas szinten foglalkozott a muzsikával. „Általánosan ismert egyéniség volt a fővárosban, s egyike a legkiválóbb műkedvelőknek. Mint jeles hegedős, s a legdrágább hangszerek tulajdonosa és szakismerője mindenütt ott volt, s szóval, tettel áldozott, ahol csak a valódi művészet érdeke forgott kérdésben.” – emlékezett meg róla halálakor a Zenészeti Lapok tudósítója.

A Pesten élő Robert Volkmann-nal fenntartott baráti viszonyának jele, hogy a német zeneszerző neki ajánlotta egyik művét. Jelenleg 26 szerzeményét ismeri a zenetörténet-írás; elsősorban zongoraműveket, illetve zongorás kamarazenét írt, amelyek a pesti és bécsi cégeken kívül a mainzi Schott és a lipcsei Breitkopf & Härtel kiadóknál jelentek meg. Hét magyar tematikájú opusza közül a *Trois Hongroises* (op. 6 – 1826) és a *Zwei Ungarische National-Melodien* (Két magyar nemzeti dallam, op. 13 – 1832) kiforrott ízlésű komponistának mutatják Hunyadyt, aki változatos hangvételek alkalmazásával, hatásosan, elegánsan teszi egyénivé a magyaros stílus eszköztárát.

Tsukly József Mihály életéről tudjuk a legkevesebbet. Az előbb említettek kortársa lehetett. Mátray Gábor zenetörténész szerint (1829) „Pesti derék Clavírista és Compositor” volt. A családnak Győr vármegyében, Enesén volt birtoka. Tsukly valószínűleg csak zongorára és énekhangra komponált; ismert legmagasabb opuszsámú műve (op. 25) 1854-ben jelent meg. Szerzeményei nyilván népszerűek és kelendők voltak, hiszen mind a pesti, mind a legnevesebb bécsi kiadók szívesen jelentették meg őket. Közérthető fogalmazású, és világos táncszerepekben bővelkedik a lemezre vett két *Trois Hongroises* (1824; op. 3. – 1826) is.

Kirch János (1810/11–Derecske, 1863), Erkel és Liszt méltánytalanul elhanyagolt kortársa, komponista és pedagógus, Nagykárolyban a nemzeti iskola tanítójaként működött. Nagyváradon tanítványa volt Ábrányi Kornél és Székely Imre is, akik később a verbunkos ihletésű műfajokban (fantázia, rapszódia) a legtermékenyebbeknek bizonyultak. Kirchnek két, „ábránd”-nak feltüntetett műve, az 1843. évi Szatmári követválasztás (op. 15) és a Lavotta János nyomán készült Szigetvár ostroma (op. 38) a programszvit típusába tartozik. Számos más Lavotta-mű is az ő zongoraletételében vált ismertté. Saját szerzeményei közül az egyik legihletettebb az *Emlék Egressy Béni sírkövére* című (1852) gyászzene.

Egressy Béni (Benjamin) (Sajókazinc, 1814 – Pest, 1851), a Szózat komponistája. Neve, életműve nem merült a feledés homályába, noha életéről, munkásságáról máig nem készült monográfia. Erkel-operák szöveggönyvének írója, színművek, népszínművek, dalok zenéjének szerzője, autodidakta muzsikusként volt, de idővel nagy népszerűségegre tett szert. A verbunkos jegyében fogant s technikailag nem túl igényes zongoradarabjai (szöveg nélküli „magyar nóták”, „magyarok”, társas táncok) talán csak a polgárság körében váltak ismertté. A nyomtatásban megjelent darabok egyikét

(Fogadj Isten – 1846) Lisztnek ajánlotta, aki azután a X. Magyar rapszódiában dolgozta fel az „eredeti magyar nóta” témáit. Egy másik dallamát a XII. rapszódiában hallhatjuk viszont, és a Hollósy Kornéliának, a pesti Nemzeti Színház közkedvelt énekesnője számára ajánlott csárdások (*Kornéliához* – 1847) második, lassú tételét szintén Liszt írta át. A feldolgozást a torzóban maradt és kiadatlan Ungarischer Romanzero (Magyar románcgyűjtemény) őrizte meg. Lisztnek ez az eredeti kézírata néhány befejezett művet is tartalmaz. Közülük a tematikus gazdagság, virtuozitás és az egyéni zeneszerzői nyelvezet okán leginkább bemutatásra méltó a *Makói csárdás*, összeállításunk utolsó száma, amelyet e sorok írója rekonstruált. A Liszt-mű alapjául szolgáló eredeti Makói csárdás közkedvelt dallamok egyszerű zongoraletétjének egybeszerkesztéséből keletkezett, s 1850 táján jelent meg több zeneműkiadónál.

Papp Géza

“Dans le style hongrois”
“Im ungarischen Stil”
Vergessene ungarische Klaviermusik
des XIX. Jahrhunderts

Das Motto der vorliegenden Aufnahme wurde aus der Überschrift einer Komposition entliehen, es ist jedoch für sämtliche hier aufgeführten Werke als passend zu betrachten. Der “ungarische Stil” bedeutet nämlich nichts anderes, als jene Eigenheit, welche als das Charakteristikum der Verbunkos-Tanzmusik etwa 150 Jahre hindurch unsere Nationalmusik in ihren verschiedensten Gattungen prägte. Gewisse Merkmale dieser Stilrichtung tauchen zum ersten Mal in einigen, um 1730 entstandenen Handschriften auf: in kurzgefassten Melodien, welche auf den für das Hausmusizieren der Zeit geeigneten Tasteninstrumenten oder sogar auf einer einzigen Geige vorzutragen waren. Dies zuletzt erwähnte ist als ursprüngliche Erscheinungsform des Verbunkos zu betrachten, die Soldatenwerbung, welche 1715 im Habsburgischen Reich eingeführt wurde, wäre ja ohne dem Tanz der Soldaten gänzlich unvorstellbar gewesen, und die Musik dazu lieferten meistens Zigeunermusiker.

Bis die in verschiedene Nationalitäten zergliederte Gesellschaft soweit kam, daß der Werbungsstand und die dazu gehörende Musik – ähnlich wie die deutschen, französischen, englischen, polnischen usw. Tänze – zum Teil der allgemeinen Bildung, und seit den 1780-er Jahren in Form von Klavierstücken bereits als publikationsfähig empfunden wurde, erreichte diese Musik eine solche Stufe der Stilisierung, auf welcher sie nicht mehr ausschließlich als Tanzmusik funktionierte, sondern vor allem beim Hoch- und Kleinadel, sowie in bürgerlichen Kreisen allmählich die Rolle der Unterhaltungsmusik übernehmen konnte. Durch die Kompositionen der in unserem Lande Wurzel gefassten, oder in Hofkapellen mitwirkenden österreichischen, deutschen, böhmischen, mährischen Musiker, sowie durch die der vom zeitgenössischen musikalischen Bildung geprägten ungarischen Dilettanten sind einzelne Stilelemente der Wiener Klassik in die Musik des Verbunkos übernommen worden. Zur gleichen Zeit haben bekanntlich auch Komponisten wie Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Brahms und andere die als exotisch empfundenen "ungarischen" Rhythmen und Melodieelemente verwendet.

Die allgemeine Verbreitung der Verbunkos-Tanzmelodien haben vor allem die gedruckten Klavierauszüge beschleunigt. Der Grundtypus der Verbunkos-artigen Klavierstücke ist der stilisierte Tanz gewesen (*Magyar Nóta* [Ungarische Weise], *Eredeti Magyar* [Originelle Un-ga-rische], *Nemzeti Tanc* [Nationaltanz] usw.). Den Hauptsatz repräsentiert meistens der majestätisch gestimmte *Lassú Magyar* (Langsame Ungarische) – mit oder ohne Trio –, welchem des öfteren ein schneller Tanz folgt; diesem kann evtl. eine *Figura* oder *Cifra* (Verzierte) mit Abschluss-coda angehängt werden. Die Aufeinanderfolge des *Lassú* (Langsamen) und *Friss* (Geschwinden) Satzes ist auch für die ab der 30-er Jahre des 19. Jahrhunderts im Druck erscheinenden Tschardasch-Tänze bezeichnend. Der Stil blieb jedoch keineswegs am Niveau der Unterhaltungsmusik stehen: es entstanden bühen-reine, eine brillante Spieltechnik fordernde "Konzertstücke", Fantasien, Rhapsodien mit originalen musikalischen Gedanken, oder Transkriptionen berühmter Themen. Es seien an dieser Stelle nur die früher bereits veröffentlichten, demnächst wiederaufgefundenen Stücke von Ferenc Erkel, Mihály Mosonyi, vor allem aber die vorzüglichen Ungarischen Rhapsodien von Franz Liszt erwähnt. Zahlreiche Kompositionen, ja sogar die Namen der Autoren, die einst eine bedeutende Rolle in der

Entwicklungsgeschichte der Gattung spielten, sind heute bereits in Vergessenheit geraten. Als einen der wichtigsten Gesichtspunkte der vorliegenden Auswahl betrachteten wir die Wiedererweckung einiger charakteristischen "ungarischen" Kompositionen der hervorragendsten Autoren.

Die drei auf unserer Aufnahme erscheinenden Autoren der Reformzeit haben gemäß der zeitgenössischen Manier unter dem vornehmen französischen Titel "Trois Hongroises" ihre Klavierstücke im ungarischen Stil in insgesamt drei Tanzsätze enthaltenden Zyklen zusammengefasst und bei namhaften Pester, Wiener und anderen deutschen Verlegern veröffentlicht.

Karl Angelus Winkler (Baldern, 1786 – Pest, 1845) ist in einer bayerischen Adelsfamilie geboren. Wieso und unter welchen Umständen er in seinen jungen Jahren nach Ungarn übersiedelte, ist bis heute unklar. Er wurde unter den vorzüglichsten heimischen Musikpädagogen seiner Zeit erwähnt. Als Hofklavierspieler des Palatins Joseph hat er auch die Erzherzogin Hermine unterrichtet. Über seinen öffentlichen Auftreten verrät uns die zeitgenössische Presse recht wenig. Die Zahl seiner Klavierwerke – zusammen mit den Kammermusikstücken – ist auf etwa 80 einzuschätzen. Unter seinen weiteren Kompositionen sind die Lieder, sowie die Kantate über den ersten ungarischen König Stephan und Pannonia, welche auch zugunsten der Hochwas-sergeschädigten in Pest 1838 aufgeführt wurde, zu erwähnen. Sein Rang als Komponist wird dadurch bezeugt, daß auch sein Name unter den Autoren der berühmten Diabelli-Variationen auftaucht. Er war Mitglied des Preisrichter-ausschusses bei der Beurteilung der ungarischen National-hymne. Unter seinen Klavierwerken mögen die *Trois Hongroises* (op. 16) und die *Deux Romances* (op. 18) mit sensibler Instrumentenbehandlung und ausdrucksvoller Feinfühligkeit unsere Aufmerksamkeit erregen; beim letzterwähnten kommen zusammengesetzte klassische Formtypen zum Vorschein. Beide Kompositionen sind 1822 beim Wiener Verleger Pietro Mechetti erschienen.

János Keresztély Hunyady (Bártfa, 1807/8 – Pest, 1865) hat neben seinem ärztlichen Beruf auch die Musik auf recht hohem Niveau gepflegt. "In der Hauptstadt galt er als eine allgemein bekannte Persönlichkeit, einer der hervorragendsten Dilettanten. Als vorzüglicher Geiger, Besitzer und wahrer Kenner der teuersten Instrumente ist er überall gewesen, scheute kein Opfer durch Wort und Tat, wo es um die Interessen der wahren Kunst ging." – diesen Nachruf

widmete ihm bei seinem Tode der Korrespondent der Zeitung *Zenészet* *Lapok*. Seine freundschaftliche Beziehung zu dem damals in Pest tätigen Robert Volkmann beweist, daß der deutsche Komponist ein seiner Werke an Hunyady widmete. Der Musikgeschichtsschreibung sind bis jetzt 26 Kompositionen von Hunyady bekannt; es handelt sich überwiegend um Klavierstücke, bzw. kammermusikalische Werke mit Klavier, welche außer den Pester und Wiener Verlegern beim Mainzer Schott und beim Leipziger Breitkopf & Härtel erschienen sind. Unter seinen sieben Kompositionen mit ungarischer Thematik sprechen die *Trois Hongroises* (op. 6 – 1826) und die *Zwei Ungarische National-Melodien* (op. 13 – 1832) für einen Komponisten mit reifem Geschmack, der den Mittelbestand des ungarischen Stils durch die Verwendung von mannigfachen Intonationen effektiv, elegant und mit Originalität gestaltet.

Über das Leben von József Mihály Tsukly sind wir am wenigsten informiert. Er dürfte ein Zeitgenosse der beiden bereits erwähnten Autoren sein. Laut des Musikhistorikers Gábor Mátyás (1829) ist er "ein tüchtig Pester Clarivrist und Compositor" gewesen. Die Familie besaß Güter im Komitat Győr, in Enese. Tsukly komponierte vermutlich nur für Klavier und Singstimme, sein Werk mit der – unseres Wissens nach – höchsten Opuszahl (op. 25) ist 1854 erschienen. Seine Stücke dürften sich einer recht hohen Popularität erfreuen, die Verleger in Pest und Wien haben ja gerne nach diesen gegriffen. Die auf unserer Aufnahme präsentierten beiden *Trois Hongroises* (1824, op. 3. – 1826) zeichnen sich durch allgemeinverständliche Formulierung und klarem tänzerischen Charakter aus.

János Kirch (1810/11 – Derecske, 1863), ein ungerecht in Vergessenheit geratener Zeitgenosse von Erkel und Liszt, Komponist und Pädagoge war als Lehrer an der Nationalschule in Nagykároly tätig. Zu seinen Schülern in Nagyvárad gehörten auch Kordé Ábrányi und Imre Székely, die sich später als die fruchtbarsten Autoren der vom Verbunkos inspirierten Gattungen (Fantasie, Rhapsodie) erwiesen. Kirchs beiden, die Gattungsbezeichnung "ábránd" (Fantasiestück) tragenden Werke, die *Szatmári követválasztás* (Gesandtenwahl in Szatmár, op. 15) aus dem Jahre 1843, sowie die nach János Lavotta verfasste *Szigetvár ostroma* (Bestürmung von Szigetvár, op. 38) gehören zum Typ der Programmsuite. Zahlreiche weiteren Werke von Lavotta sind erst in der Klavierfassung von Kirch bekannt geworden. Unter seinen eigenen Schaffungenragt

die besonders ausdrucksvolle Trauermusik *Emlék – Egressy Béni sírkövére* (Andenken – An den Grabstein von Béni Egressy; 1852) hervor.

Name und Werk des Béni (Benjamin) Egressy (Sajókazinc, 1814 – Pest, 1851) geriet nicht in Vergessenheit, obwohl sein Leben und seine Tätigkeit bisher zu keiner monographischen Untersuchung herangezogen wurde. Er war der Verfasser von Librettos für Erkels Opern, Autor von Bühnenstücken, Volksschauspielen, Liedern, ein autodidaktischer Komponist, der im Laufe der Zeit eine hohe Popularität erlangte. Seine vom Verbunkos inspirierten, spieltechnisch anspruchslosen Klavierstücke ("Ungarische Weisen" ohne Worte, "Ungarische", Gesellschaftsstänze) dürften lediglich in den bürgerlichen Kreisen bekannt gewesen sein. Eine seiner im Druck erschienenen Kompositionen (*Fogadj Istén* [Bewillkommung] – 1846) hat er an Franz Liszt (1811–1886) gewidmet, der danach in seiner Rhapsodie Nr. X die Themen der "originellen ungarischen Melodie" verarbeitete. Eine seiner anderen Melodien erklingt in der Rhapsodie Nr. XII, und der zweite langsame Satz der an die beliebte Sängerin des Pester Nationaltheaters Kornélia Hollósy gewidmeten Tschardasch-Stücke (*Kornéliához* [An Kornelia] – 1847) wurde ebenfalls von Liszt bearbeitet. Die Bearbeitung wurde in dem fragmentarischen und unveröffentlicht gebliebenen Ungarischen Romanzero überliefert. Diese Originalhandschrift von Liszt enthält auch einige vollendeten Stücke. Durch die thematische Mannigfaltigkeit, Virtuosität und persönliche, originale Kompositionssprache ragt unter diesen das *Makóer Tschardasch*, die letzte Nummer unserer Aufnahme hervor, welche vom Autor dieser Zeilen rekonstruiert werden konnte. Der als Grundlage der Lisztschen Komposition dienende ursprüngliche Makóer Tschardasch ist aus der Zusammenfügung von Klavierfassungen allgemeinbeliebter Melodien entstanden, und wurde um 1850 bei mehreren Verlegern veröffentlicht.

Géza Papp

"Dans le style hongrois "
"In Hungarian Style"
Forgotten Hungarian Piano Music
from the 19th Century

The motto of this CD derives from the title of one of the pieces but could be a proper designation for all the works presented here. "Hungarian style" is namely the property that left its mark on the entire national music as a peculiarity of verbunkos dance music in the most varied genres for one hundred fifty years. Certain features first appear in manuscripts written around 1730, in short melodies to be rendered on the keyboard instruments of the time suitable also for home music making, or on a single violin. The latter passes for the original form of appearance of verbunkos since the recruiting of soldiers (*verbuválás*) introduced all over the Habsburg Empire in 1715 was inconceivable without the soldiers' dance to which musicians of Gypsy origin provided mostly music. By the time the heterogeneous Hungarian society made up of several nationalities reached the point where verbunkos—similar to the German, French, English, Polish etc. dances— and the concomitant music became part of the general culture, and from the 1780s onwards was also regarded worthy of being printed in the form of piano pieces, it grew stylised to such an extent that it lost its one-time function of "alluring to dance" and took on increasingly the role of amusement and entertainment, most of all in circles of the aristocracy, the lesser nobility and the bourgeoisie. The verbunkos music integrated certain stylistic elements of Viennese classicism through compositions of Austrian, German, Czech and Moravian musicians settled in Hungary or employed at various court orchestras, and of Hungarian music lovers instructed according to the musical education of the time. At the same time, Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Brahms and other foreign composers resorted to the for them exotic "Hungarian" rhythms and melodic formations.

The reason for the extensive spread of verbunkos songs was mostly due to printed piano writings. Stylised dances (*Magyar Nóta, Eredeti Magyar, Nemzeti Tánc*, i.e. Hungarian song, original Hungarian, national dance, etc.) constituted the basic type of verbunkos-like piano music.

The main movement was generally a stately slow Hungarian—with or without trio—often followed by a fast dance to which eventually a *Figura* (figuration) or *Cifra* (ornamentation) with a closing Coda was attached. The Csárdás items appearing in print from the 1830s onwards are characterised by the *Lassú* (Slow) and *Friss* (Lively) sequence. The style did not remain on the level of entertainment music: there emerged "concert pieces", fantasias and rhapsodies with original musical ideas or the arrangement of well-known themes intended for podium performance and requiring brilliant playing technique. Just think of Ferenc Erkel's and Mihány Mosonyi's earlier published pieces which have been rediscovered recently and, most of all, of Liszt's splendid Hungarian Rhapsodies. However, several works and even the name of the minor masters who played an outstanding role in the history of the genre, fell into oblivion. To revive some characteristic "Hungarian" compositions of their most prominent representatives has been one of the chief endeavours of the present selection.

The Hungarian piano pieces by the three composers of the Reform Movement available on this CD were arranged, according to the fashion of those days, in sets of three dance movements under the illustrious French title "Trois Hongroises" and printed by renown publishers in Pest, Vienna and Germany.

Karl Angelus Winkhler (Baldern, 1786 – Pest, 1845) was the offspring of a Bavarian noble family. It remains in obscurity why and under which circumstances he came to Hungary in his youth to settle here. He counted among the most eminent music teachers of the time. As court pianist to Palatine Joseph he instructed the archduchess Hermina as well. Reports in contemporary press of his public appearances are scarce. The number of his piano works—including his chamber music with piano—amounts to about eighty. Of his other compositions his songs and the cantata about the first Hungarian king titled Stephan und Pannonia should be mentioned which was performed for the benefit of the victims of the great Pest flood in 1838. It shows his rank as a musician that his name figures among the composers of the famous Diabelli Variations. He was on the selection committee of the *Himnusz* (the Hungarian national anthem) competition. Of his piano pieces *Trois Hongroises* (op. 16)

and *Deux Romances* (op. 18) bear evidence of his open-work handling of instrument and sensitivity of expression. In the latter he used compound classical types of form. Both works were printed by the Viennese publisher Pietro Mechetti in 1822.

János Keresztély Hunyady (Bártfa, 1807/8 – Pest, 1865) cultivated music on a high level, in addition to practising his medical profession. "He was a widely-known personality throughout the capital and one of the most accomplished amateur musicians. As an eminent violinist, owner and expert of the most precious instruments he was present everywhere, made sacrifices in words and deeds wherever the cause of genuine arts was at stake" wrote the reporter of *Zenészet* on his death. A sign of his friendship with the German composer Robert Volkmann resident in Pest is the dedication of one of Volkmann's works to him. For the time being music history is familiar with Hunyady's twenty-six compositions: he wrote chiefly piano works and chamber music with piano which were printed by Schott of Mainz and Breitkopf & Härtel of Leipzig in addition to firms in Pest and Vienna. Of his seven works with Hungarian-related themes *Trois Hongroises* (op. 6 – 1826) and *Zwei Ungarische National-Melodien* (Two Hungarian National Melodies, op. 13 – 1832) show Hunyady as a composer of accomplished taste who by employing variable tones lends individuality to the Hungarian stylistic features in an effective and elegant manner.

József Mihály Tsukly must have been a contemporary of the above discussed composers, though data on his life are scarce. According to the music historian Gábor Mátray (1829) he was a "decent pianist and composer in Pest". His family had an estate in Enese, County Győr. Tsukly composed probably for piano and voice exclusively; his known work with the highest opus number (op. 25) appeared in 1854. His compositions must have been popular and selling well; this explains why the most famous publishers of Pest and Vienna printed them with pleasure. The two *Trois Hongroises* (1824; op. 3 – 1826) recorded on the present CD are formulated in a musical language easy to understand and rich in light dance characters.

János Kirch (1810/11 – Derecske, 1863) was an undeservedly neglected contemporary of Erkel and Liszt, composer and teacher at the national school in Nagykaroly.

Among his Nagyvárad pupils we find Kornél Ábrányi and Imre Székely who later proved to be the most prolific composers in the genres inspired by verbunkos (fantasia, rhapsody). Two of Kirch's works called *ábránd* (Fantasia), i.e. the *Szatmári követválasztás* [The election of deputies at Szatmár] (op. 15) and *Szigetvár ostroma* [The Battle at Szigetvár] (op. 38) made after János Lavotta belong to the programme suite category. Several of Lavotta's other works became known in his piano arrangements. The funeral music *Emlék Egressy Béni sírkövére* (Memorial for Béni Egressy's Headstone) (1852) is one of Kirch's most inspired individual compositions.

Béni (Benjamin) Egressy (Sajókazinc, 1814 – Pest, 1851) was the composer of *Szózat*, the second Hungarian national anthem. Though no monographs of his life and work have appeared so far, his name and oeuvre did not fall victim to oblivion. He was the librettist of Erkel's operas, composer of songs, incidental music to dramas and popular plays, a self-taught musician who acquired great popularity as time went by. His technically not too demanding piano pieces conceived in the spirit of verbunkos (untexted "Hungarian popular art songs", "Hungarians", ball-room dances) became familiar in circles of the bourgeoisie only. He dedicated to Liszt one of his pieces appearing in print (*Fogadj Isten* – 1846) who arranged the themes of the "original Hungarian song" in his Tenth Hungarian Rhapsody. Another of his melodies emerges in the Twelfth Rhapsody. Liszt also transcribed the second slow movement of his *Csárdás* compositions dedicated to the popular singer of the Pest National Theatre Kornélia Hollósy (*Kornéliához* – 1847). The transcription survives in the incomplete and unpublished *Ungarischer Romanzero* (Hungarian Romances). Liszt's autograph manuscript contains some completed works as well. One of them is *Csárdás from Makó*, the last item of the present programme reconstructed by the author of this introduction which deserves being presented by virtue of its thematic wealth, virtuosity and individual language of composition. The original *Csárdás from Makó*, which served as a basis for Liszt's work, derives from the compilation of the simple piano arrangement of popular melodies and was published around 1850 by several music publishers.